

Baggrund til Folketinget om UN Women i forbindelse med eksekutivdirektør Michelle Bachelets besøg i Folketinget d. 12. oktober 2011

UN Women

Som led i reformeringen af FN's operationelle aktiviteter (System Wide Coherence) oprettedes FNs nye ligestillingsenhed UN Women i juni 2010, som respons på en hidtil fragmenteret håndtering af kvinde og kønsspørgsmål i FN-systemet. Således er UN Women resultatet af en sammenlægning af de hidtidige fire FN-organer, som indtil sammenlægningen arbejdede med køns- og ligestillingsspørgsmål (UNIFEM, OSAGI, DAW og INSTRAW).

Danmark har arbejdet målrettet for etableringen af UN Women, som nu giver en platform for styrkelse af det internationale ligestillingsarbejde. Organisationen har fået en styrket normativ og "advocacy-rolle" kombineret med en mere målrettet rolle i gennemførelsen af programmer.

FNs Generalsekretær udnævnte i september 2010 Michelle Bachelet, Chiles tidligere præsident, som første eksekutivdirektør for UN Women. Der er generelt bred opbakning og høje forventninger til Bachelet, der fremstår som en særdeles kompetent leder.

UN Women's mandat og rolle i FN-systemet

UN Women har et tre-strengt mandat: Normativt, operationelt og mainstreaming / koordinerende. UN Women vil skulle finde den rette balance mellem disse tre. Udfordringen bliver at fremvise hurtige resultater uden at negligere den normative del af mandatet, hvor konkrete resultater kan være vanskeligere at fremvise. UN Women har desuden en særlig vigtig forpligtelse til at sikre "mainstreaming" af ligestillingsdagsordenen i hele FN-systemet, således at hvert enkelt FN-organ konsekvent og aktivt inddrager og fremmer ligestillingsaspekter overalt, hvor det er relevant.

UN Women fokuserer på syv strategiske områder, som er fundamentale for kvinders ligestilling: Vold mod kvinder; Fred og sikkerhed; Lederskab og deltagelse; Økonomisk empowerment; National planlægning og budgettering; Menneskerettigheder; og 2015-målene.

UN Women og Verdensbanken

Verdensbankens årlige rapport, World Development Report (WDR), har i 2012 temaet ligestilling. Danmark har arbejdet målrettet på at få ligestilling på dagsordenen i Verdensbanken. Danmark opfordrede - i forbindelse med lanceringen af rapporten ved Verdensbankens årsmøde (23.-25. september 2011) – Verdensbanken til at samarbejde tæt med UN Women i implementeringen af rapporten. Derudover at det vigtigt at sammenkæde dette års rapport med WDR13, som omhandler beskæftigelse.

Seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder / Angreb på gender-begrebet

Igennem det seneste halve år har gender-begrebet, herunder kvinders seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder (SRSR), været under angreb fra en alliance bestående af Vatikanstaten, amerikanske anti-abortgrupper, en række af de mellemøstlige 'hardlinere' og enkelte afrikanske lande. Dette er bl.a. kommet til udtryk under møder i FN (HIV/AIDS-højniveaumødet i FN i juni og FN-konferencen om unge i juli samt samlingerne i henholdsvis Kvinde- og Befolkningskommissionerne). Bestræbelserne giver sig bl.a. udtryk i, at hævdvundne forbedringer og målsætninger søges rullet tilbage og at alle yderligere fremskridt søges bremset. Udviklingen er bekymrende, idet den kan føre til en udvanding af centrale beslutninger, i første række ICPD-handlingsprogrammet. Der er derfor behov for at iværksætte

en modoffensiv, herunder en mobilisering af progressive kræfter i syd frem mod markeringen af 20-året for ICPD's vedtagelse i 2014.

Kvindekommissionens samling (CSW)

Temaet for Kvindekommissionens samling (CSW) er i 2012 'Empowerment of rural women and their role in poverty and hunger eradication, development and current challenges'. Som formand for EU får Danmark sandsynligvis en større rolle i EU-koordineringen end ellers. EU er i færd med at nedsætte en arbejdsgruppe, som i løbet af efteråret skal koordinere EU's positionspapir til CSW. Danmark har indikeret, at vi er interesserede i at deltage i denne arbejdsgruppe.

Køn og klima

Michelle Bachelet har understreget vigtigheden af en central placering af ligestillingsdagsordenen ifm. Rio-forberedelserne. UN Women agter således at påtage sig en aktiv rolle ift. Rio+20. Michele Bachelet har planer om at arrangere et "Women Leaders' Forum" i Rio d. 3. juni 2012 – altså dagen før Rio-topmødet. Målet vil være at sætte fokus på gender i relation til bæredygtig udvikling og dermed bidrage til, at gender og kvinders rolle i bæredygtig udvikling kommer til at stå centralt på topmødet.

Kvinder, fred og sikkerhed (1325-dagsordenen)

Danmark vedtog sin første nationale 1325-handlingsplan i 2005 og er nu i gang med at implementere den anden handlingsplan (2008 – 2013).

FN's Sikkerhedsrådsresolution (SCR) 1325 handler om at indtænke kvinder i alle aspekter af vores arbejde med krisehåndtering, fredsbevaring og fredsopbygning. Der har det seneste år været betydelig fremdrift på denne dagsorden - ikke mindst fordi 10-års markeringen i oktober sidste år bidrog til fornyet fokus på kvinders rolle i fredsopbygning og fredsbevarende indsatser. I den forbindelse tog Danmark sammen med USA initiativ til en stor international konference om "Kvinders Rolle i Global Sikkerhed".

At 1325-dagsordenen har fået fornyet liv i FN kommer bl.a. til udtryk i nye guidelines for FN's Direktorat for Fredsbevarende Operationer (DPKO) vedr. indarbejdelse af 1325 i det fredsbevarende arbejde og en øget fokus fra DPKO's ledelse på emnets vigtighed. FN Sekretariatets Politiske Afdeling (DPA) ønsker ligeledes at fremme kvinders rolle i fredsforhandlinger, og kontoret for fredsopbygning (PBSO) og UNDP's Bureau for Crisis Prevention and Recovery (BCPR) ønsker også at gennemføre en lang række 1325 aktiviteter i konfliktramte og skrøbelige stater. I relation til 1325 indarbejdelse i internationale fredsbevarende operationer lægges der bl.a. vægt på følgende:

- Fredsbevarende operationer planlægges, gennemføres og evalueres ud fra et kønsperspektiv.
- Øget samarbejde vedr. kapacitetsopbygning og træning med troppebidragydende lande med fokus på 1325 og opfordre disse lande til at stille med flere kvinder.
- Støtte DPKO med videreudvikling af policy og træningsmateriale vedr. 1325.
- Igangsætte/støtte evaluering og forskning vedr. effekten af brug af kønsperspektiv i internationale operationer mhp. oparbejdelse af "best practises".

Også EU og NATO inddrager nu 1325-dagsordenen i sine krisestyringsaktiviteter.

Det arabiske forår

De autokratiske regimer, som er væltet i Tunesien, Egypten og Libyen, var generelt kendetegnet ved at gøre modernisering, herunder også bekæmpelse af islamisme, til en del af deres legitimitet overfor befolkningen og overfor de internationale aktører, som støttede dem. Disse regimers bortfald vil åbne mulighed for en større indflydelse af traditionelle værdier i samfundene, hvilket kan betyde et tilbageskridt for kvinders rettigheder. Desuden tegner islamisk baserede partier til at få så betydelig tilslutning ved de forestående demokratiske valg, at de vil blive en del af nye koalitionsregeringer. De mest fremtrædende islamistiske partier i både Egypten og Tunesien har på forhold erklæret, at de støtter fremme af kvinders rettigheder og ønsket at fastholde den gældende lovgivning, men partierne, der netop er blevet legale, er endnu ikke fuldt konstitueret, og den politiske linje kan flytte sig. Mens kvindeorganisationer i regionen fastholder, at de nye demokratier ikke må udelukke islamisterne, er de bekymrede for, om kvinders rettigheder kan komme under pres ved de autokratiske regimers forsvinden og øget islamistisk indflydelse på den politiske proces.

I både Tunesien og Egypten spillede kvinder en fremtrædende rolle under oprørerne, men de står til meget forskelligt niveau for fremtidig politisk deltagelse. Tunesiens nye valglov, som danner grundlag for valget til den grundlovgivende forsamling, stipulerer, at hver anden opstillet kandidat skal være kvinde, hvilket skulle sikre en vis kvindelig repræsentation i forsamlingen. Egypten er gået den modsatte retning og har i den nye valglov, der er grundlaget for det kommende parlamentsvalg, afskaffet bestemmelsen om garanterede parlamentspladser til kvindelige kandidater. I Libyen er det politiske billede endnu uklart, og det er for tidligt at sige hvilken udvikling, der følger, når regimet fjernes. Med de forventede nye frihedsgrader, vil kvindeorganisationer dog også have mulighed for at operere under mere frie forhold, og de kan dermed mere effektivt kæmpe for kvinders rettigheder. Kvinders aktive deltagelse i de politiske processer kan blive afgørende for den fremtidige beskyttelse af kvinders rettigheder.

Afghanistan

Kvinders rettigheder indgår som tværgående prioritet i den danske Afghanistan indsats. Særligt i transitionsfasen bør der være fokus på at fastholde de fremskridt, som kvinderne har opnået siden Taleban-regimets fald for ti år siden. Bekymring fra flere menneskeretsorganisationer for, at ISAFs tilbagetrækning og en forsoningsproces med Taleban vil medføre tilbageskridt for kvinders rettigheder /vilkår.

Fokus for aktiviteterne i Afghanistan er klassiske 'gender' indsatser – herunder forbedret adgang til retssystemet, fokus på menneskerettigheder, hjælp til kvinder som ofre (f.eks. kvindekrisecentre) samt aktiviteter, der understøtter gennemførelsen af FN's sikkerhedsrådsresolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed.

Sydsudan

Fredsftalen Comprehensive Peace Agreement (CPA) fra 2005 afsluttedes den 9. juli 2011 med Republikken Sydsudans selvstændighed. Forud var gået næsten 50 års uafbrudt borgerkrig mellem Syd- og Nordsudan. I fredsftalens gennemførelsesperiode indsatte FN en fredsbevarende styrke, UNMIS, i Sydsudan og i grænseregionen mellem syd og nord. Efter Sydsudans selvstændighed har FN's Sikkerhedsråd godkendt en fredsbevarende styrke, UNMISS, i Sydsudan, der skal bistå regeringen som rådgiver og beskytte befolkningen mod væbnede overgreb som følge af indre spændinger mellem befolkningsgrupper. Under CPA'en ydede Danmark betydelig bistand gennem et antal FN organisationer (UNICEF, UNFPA, UNDP

og FAO) for at fremme stabilitet og bibringe befolkningen tillid til freden. Danmark forbereder p.t. at yde udviklingsbistand til Sydsudan i perioden 2012-14.

Pakistan: Stabiliseringsprogrammet

Ligestilling er et væsentligt fokusområde for den danske indsats i Pakistan og Afghanistan. Stabiliseringsprogrammet under forberedelse i Af-Pak regionen har integreret ligestilling i de planlagte indsatser af to grunde: (i) De to lande Pakistan og Afghanistan er konservative lande præget af mandsdominerende normer, som er blevet forstærket af fundamentalistisk religiøse kræfter, som har ført til tilbageslag for kvinders rettigheder, ikke mindst i Afghanistan, og (ii) De planlagte indsatsområder som grænsekontrol, sikkerheds- og retsreformer og støtte til fredsprocesser er traditionelt mandsdominerede, ikke blot i Sydasiens. Mens kvinder oftere end mænd er ofre i forbindelse med uro og krige, viser erfaringerne, at kvinder kun i meget ringe omfang er involveret forebyggelse og løsning af konflikter, og særlige kvindehensyn bliver i utilstrækkeligt omfang integreret, specielt i post-konfliktsituationer.

De planlagte indsatser i Af-Pak stabiliseringsprogrammet vil i vid udstrækning blive implementeret via UNODC i tæt samarbejde med UN Women. De to organisationer komplementerer hinanden, idet UNODC har adgang til det mandsdominerede sikkerhedsapparat som grænsekorps, politi og fængselsvæsen, mens UN Women vil kunne bibringe de ligestillingsmæssige implementeringsstrategier. UN Women arbejder med FN's Sikkerhedsrådsresolution (SCR) 1325 om fred og sikkerhed (Women Peace and Security – WPS), men har i sagens natur ikke samme adgang til sikkerhedsmyndighederne, hvilket til tider har været en begrænsende faktor. Det planlagte samarbejde er et godt eksempel på One UN tilgangen, hvor Pakistan er et af pilotlandene, og vil kunne danne grundlag for væsentlige synergieffekter.

Den regionale implementering af SCR 1325 vil inden for rammerne af UN Womens program "Women count for Peace" omfatte en Track II dialog proces med afghanske og pakistanske kvinder med det formål at inkorporere WPS dimensionen i forsonings- og fredsprocessen.

* * *